ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-5

ЖАДИД МУТАФАККИРЛАРИНИНГ ЭКОЛОГИК МАДАНИЯТГА ДОИР ҚАРАШЛАРИНИ ТАРИХИЙ-ФАЛСАФИЙ ТАҲЛИЛИ

Дадабоева Мадина
Қўқон университети
БТ йўналиши 2-курс талабаси

Жадид мутафаккирлари ўз асрларида ижтимоий, маънавий ва табиатга муносабатда ҳам муҳим ўзгаришлар олиб боришган. Улар инсоннинг маънавий ривожи, ахлоқий қадриятлар, ва табиатга боғлиқ муносабатларни тарбиялашда муҳим роль ўйнаган. Сўнгги пайтларда жадид мутафаккирларининг экологик маданиятга ва табиатга доир қарашларини тарихий-фалсафий нуқтаи назардан таҳлил қилишга қаратилган тадқиқот ишлари олиб борилмоқда. Хусуса фалсафада жадид мутафаккирларининг экологик маданиятга доир фикрлари, уларнинг таълим ва тарбиядаги аҳамияти, ва замонавий экологик таълимдаги ўрни тўғрисида кенг кўламли таҳлил олиб борилмоқда.

Жадид мутафаккирлари экологик маданият ва табиатга муҳаббатни ўзига хос тарзда тарғиб этганлар. Ушбу мутафаккирлар фалсафий асосларини инсон ва табиат орасидаги ўзаро алоқаларга, ижтимоий тартибга ва маънавий ривожга таяндилар. Акрамжон Ғуломовнинг диссертациясидан маълум бўлишича, Жадид мутафаккирларининг экологик маданиятга доир қарашларининг асосида табиатни ҳимоя қилиш, унинг боғлиқлик ва таълимдаги аҳамияти ҳақидаги фикрлар ётади.

1. **Абдулла Авлоний** - жадид мутафаккирларидан бири бўлиб, табиат ва одам орасидаги ўзаро таъсирни фалсафий ва ахлоқий асосда таҳлил этган. Унинг ижтимоий ва табиат билан боғлиқ асарлари ўз замоналаридаги ижтимоий-ахлоқий ўзаро боғлиқликни кўрсатган.
2. **Абдулла Қодирий** - экологик таълим ва табиатни ҳимоя қилишга оид маънавий қадриятларни шакллантиришни истаган ва экологик маданиятнинг ўз замонасидаги аҳамиятини ёритган мутафаккирдир.

Жадид мутафаккирлари инсон ва табиатнинг ажралмас бирлигини таъкидлаган ва уларнинг экологик маданиятга оид қарашларини ёш авлодга ўргатишга аҳамият берганлар.

Жадид мутафаккирларининг экологик маданиятга доир қарашларини таҳлил қилишда тарихий ва фалсафий контекст энг муҳим нуқталардан биридир. Жадидларнинг экологик маданиятга оид қарашлари ўз давридаги ижтимоий ўзгаришларга, янгича таълимга ва ўтган асрлардаги маънавий тадқиқотларга алоқадор. Мамлакатимиз тадқиқотчилари жадид мутафаккирлари атроф-муҳит ва инсон ҳуқуқларини тарғиб қилишда, замонавий ижтимоий-ахлоқий муносабатлар билан боғлиқ фикрларини ривожлантиришга ҳаракат қилганлар.

Бундан ташқари, Жадид мутафаккирлари табиат ва инсон орасидаги мувозанатни таъминлаш учун экологик қадриятлар ва маънавий эътиборни жамиятда қўллашни истаган. Уларнинг фикрлари замонавий экологик таълим ва тарбиянинг шаклланишида муҳим роль ўйнаган.

ФарДУ доценти в.б. Акрамжон Ғуломов диссертациясининг муҳим қисмларидан бири жадид мутафаккирларининг экологик таълимга оид фикрларини замонавий таълимда қўллашдир. Жадид мутафаккирларининг экологик маданиятга оид қарашлари, экологик саводхонлик ва ёшлар тарбиясини мустаҳкамлашга хизмат қилиши мумкин. Ушбу ишнинг натижалари замонавий экологик таълимдаги янги онг ва ёндашувларни кўрсатади.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-5

Жадид мутафаккирларининг экологик таълимга оид фикрлари жамиятда ахлоқий ва маънавий ривожни таъминлашда фалсафий асос бўлиб хизмат қилади. Замонавий экологик таълимда уларнинг қарашларини қўллаш орқали ёшларнинг экологик саводхонлигини ошириш ва табиатга муносабатда ёндашувни яхшилаш мумкин.

Хулоса ўрнида таъкидлаш ўринлики, жадид мутафаккирларининг экологик маданиятга оид қарашлари, табиатни ҳимоя қилиш ва жамиятнинг маънавий-ахлоқий ривожи учун муҳим асос бўлиб хизмат қилган. Сўнги пайтлардаги диссертацияларнинг мазмуни, жадид мутафаккирларининг экологик маданиятга оид фикрлари, замонавий экологик таълимдаги аҳамияти ва уларнинг тарбиядаги ролини аниқлашга йўналтирилган.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. “Hikmatlar.uz” sayti.
2. Abdulhamid Cho‘lpon “Jadidlar”. - Yoshlar nashriyot uyi-Toshkent-2022.
3. Sirojiddin Axmad - Mahmudxo‘ja Behbudiy - Toshkent-2024.
4. Munavvarqori Abdurashidxonov “Jadidlar”. - Yoshlar nashriyot uyi-Toshkent- 2022
5. Ziyo” sayti. Jadidchilik harakati va uning o‘rni – Toshkent - 2015
6. Abdulla Avloniy “Jadidlar”. - Yoshlar nashriyot uyi - Toshkent-2022.
7. “Jadid.uz” sayti.

ЖАДИД МУТАФАККИРЛАРИНИНГ ЭКОЛОГИК ТАЪЛИМГА ДОИР ҚАРАШЛАРИ ВА ЗАМОНАВИЙ ЭКОЛОГИК ТАЪЛИМДАГИ ЎРНИ

Дадабоева Мадина

Қўқон университети

БТ йўналиши 2-курс талабаси

Экологик таълим жамиятда ёшлар ва катталарнинг экологик саводхонлигини ошириш ва табиатга муносабатда масъулиятни тарбиялашнинг муҳим воситасидир. Жадид мутафаккирларининг экологик таълимга доир қарашлари ўз вақтида янги авлодни тарбиялаш ва табиатни ҳимоя қилишга қаратилган. Акрамжон Ғуломовнинг диссертациясининг мазмунини ёритиш орқали, Жадид мутафаккирларининг экологик таълимга доир қарашларининг замонавий экологик таълимдаги ўрни ва аҳамияти кўрсатилади.

Жадид мутафаккирлари экологик таълимга фалсафий ёндошувни яратганлар. Уларнинг экологик таълимга бўлган қарашлари табиатни ҳимоя қилиш билан бирга, ёшларни ахлоқий ва маънавий ривожланишга олиб боришни мақсад қилган. Акрамжон Ғуломовнинг диссертациясидан маълум бўлишича, жадид мутафаккирлари экологик таълимда атроф-муҳит ва инсон муносабатларини, табиатнинг қадрини ёшларга ўргатишга катта аҳамият берганлар. Жадид мутафаккирлари экологик таълимни жамиятнинг умумий маънавий ривожи билан боғлашган ва табиатга эҳтиёткорона қарашга асосланган.

Жадид мутафаккирларининг экологик таълимга бўлган ёндашуви, аслида, уларнинг маънавий, ахлоқий ва ижтимоий фикрларига асосланган. Ушбу мутафаккирлар атроф-муҳит ва табиатнинг инсон ҳаётидаги ўрнига ўзига хос таълим беришган ва бунда экологик саводхонликни олишнинг аҳамиятини тарғиб этганлар. Улар экологик таълимни фақат табиатни ҳимоя қилишга йўналтирмаган, балки ёшларнинг маънавий ривожи, ахлоқий саводхонлиги ва жамиятдаги ўзаро муносабатларнинг барқарорлигига ҳам эътибор қаратганлар.

Жадид мутафаккирларининг таълимга бўлган қарашларида табиат ва инсон ўртасидаги боғлиқлик назарий жиҳатдан муҳим аҳамиятга эга. Улар экологик таълимни жамиятнинг

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

умумий маънавий ривожи билан боғлашга ҳаракат қилганлар. Масалан, уларнинг назарларига кўра, экологик маданият ёшларнинг ахлоқий, маънавий ва ижтимоий ривожи билан бирга ривожланиши керак.

Замонавий экологик таълимда инновацион педагогик воситалар ва ёндашувлар ишлатилаётган бўлиб, улар Жадид мутафаккирларининг экологик маданиятга оид қарашларини замонавий таълим тизимига имплементация қилиш имконини берган. Янгича таълим методлари, экологик тадқиқотлар ва амалий машғулотлар ёшларда экологик саводхонликни шакллантиришда муҳим роль ўйнайди.

Жадид мутафаккирлари экологик таълимни маънавий ривожнинг бир қисми сифатида кўрганлар. Уларнинг фикрича, экологик саводхонликни ошириш, табиатни ҳимоя қилиш ва жамиятдаги ахлоқий муносабатларнинг барқарорлигини таъминлаш учун ёшларга маънавий таълим бериш зарур. Улар ёшларнинг табиатга бўлган муносабатини шакллантиришда фақат табиатни ўрганишни эмас, балки инсоннинг ахлоқий ва ижтимоий масъулиятини ҳам оширишни мақсад қилганлар.

Замонавий экологик таълим ёшларнинг табиатга муносабатда масъулиятли ёндашувни шакллантириш, уларда атроф-муҳитни ҳимоя қилиш ҳиссини уйғотиш ва табиатни сақлашга қаратилган қарашларни сингдиришга ёрдам беради. Жадид мутафаккирларининг экологик маданиятга оид қарашларининг замонавий таълимдаги ўрни шунга асосланган.

Хулоса шуки, жадид мутафаккирларининг экологик таълимга бўлган қарашлари замонавий экологик таълимнинг асосий йўналишларига илҳом манбаи бўлиб хизмат қилади. Акрамжон Ғуломовнинг диссертациясининг таҳлили, экологик саводхонликни ошириш ва ёшлар тарбиясини барқарор ривожлантиришда Жадид мутафаккирларининг ўрнининг муҳимлигини кўрсатади.

Фойдаланилган адабиётлар:

8. “Hikmatlar.uz” sayti.
9. Abdulhamid Cho‘lpon “Jadidlar”. - Yoshlar nashriyot uyi-Toshkent-2022.
10. Sirojiddin Axmad - Mahmudxo‘ja Behbudiy - Toshkent-2024.
11. Munavvarqori Abdurashidxonov “Jadidlar”. - Yoshlar nashriyot uyi-Toshkent- 2022
12. Ziyo” sayti. Jadidchilik harakati va uning o‘rni – Toshkent - 2015
13. Abdulla Avloniy “Jadidlar”. - Yoshlar nashriyot uyi - Toshkent-2022.
14. “Jadid.uz” sayti.